

אוצרות קאמארנא

יו"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמארנא' שע"י מרכז מוסדות קאמארנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רכותינו

אבני אוצר

ורדפוך עד אבדך (בב, כב).
שמעתי מפיו הקדוש של **אאמור** זלה"ה בעת סעודות שבת קודש פ' תבא, על פסוק ורדפוך עד אבדך (דברים כח, כב), רצה לומר שהיצר הרע אינו יכול לרדוף אחרך אלא עד אבדך, כלומר, כל זמן שיש באדם איזה ישות, אז יש אחיזה ליצר הרע לרדוף אחריו, אבל אם הוא אבוד בעיניו וכלא חשוב אין ממש, אז אינו יכול לרדוף אחריו, והבן. (זקן ביתו פ"ב מ"א אופן א, וראה היכל הברכה קסט ע"ב)

והיית ממשש בצרהים כאשר ימשש העור באפלה (בב, כט).
כאן נאמר ברכה גדולה 'והיית' שיהיה לך הויה חדשה אשר 'תמשש' באור עליון הנקרא 'צהרים', אור צה, אור מתוק, זיו השכינה, תרגיש ממשות תענוג ואור בתורה ומצות שבע ממש, 'כאשר' יתפעל 'ימשש העור' התאוה ההלך אחר תאות לבו בתאות עולם הזה, והוא מרגיש ממשות תענוג בתענוגי עולם הזה, כך תהיה אתה מרגיש ומתפעל ושבע מתענוגי התורה והמצות, 'כאשר ימשש העור באפילה' של חשכות תענוגי עולם הזה.

ופעם אחת היה הצדיק הקדוש רבי משה ליב [מסאסוב] אצל שר אחד, לפדות שבוי אחד, והוא עדיין לא טעם כלום באותו היום, והיה עומד שם בבית התבשיל הנקרא קעך, והעבירו לפניו תבשיל אחד שהיה שויו שמנה מאות גולדין פוליש, ועלה הריח בנפשו עד שאחזו בולמיס, וסיפר זה לתלמידו מורי דודי רבינו צבי [מזיטישוב], ואמר בזה הלשון, 'משה ליב האט זיך דער מאנט 'נשמת כל חי' של שבת האט ער פיל מער תענוג ממש, ונתישבה דעתו'. ואמר מורי דודי שכל צדיק יש לו עולם בפני עצמו, יש שמרגיש זה בנשמת, ויש בקריאת שמע, ויש בתפלה, ויש בפסוקי דזמרא, ויש בתפילין וקריאת שמע. (היכל הברכה קע ע"א)

ויין לא תשתה ולא תאנר כי תאכלנו התלעת (בב, לט).
'ויין' כינוי אל השגה השכליות והדביקות כמבואר בספרי הראשונים, והן הן הסודות והיחודים וכוננת התפלה והתאספות השפע והדביקות ואור אלהי, אבל יש מדריגה היותר גבוהה, אנא מיומאי לא כוונת (ירושלמי מס' ברכות פ"ב מ"ד), בהתפשטות הגשמיות עולה למדריגה איהו וחיוהי חד בהון, בטל ומבוטל כתולע הרוחש עלי הארץ בביטול כל החושים. כמו שאמר הקדוש רבי גרשון [מקיסוב] לגיטו מרן האר"י **הבעש"ט**, כל זמן שאתה יודע ומרגיש במציאות שלך, עדיין לא הגעת לתכלית התפלה, וכמו רבי חנינא בן דוסא שלא הרגיש בנשיכות עורו, וכיצא בו צדיקים גמורים שנתבטל מהם כל החושים בביטול ואין ממש כתולע קטן הרוחש עלי הארץ, כמו שהיה למרן הנ"ל בעת התפלה היה פניו נשתנה בכל עת לגוון אחר, ברגע היה פניו בוערות כלפידים, וברגע נתלבנו ונתכרכמו בכמה גוונים. חזונו ייזין לא תשתה ולא תאגרי כי תאכלנו התלעת' תולעת יעקב והוא הביטול לגמרי כתולע מופשט מכל החושים ואור יוצא ונכנס ואינו מרגיש כלל חזונו 'לא כוונת', והבן.

(היכל הברכה דברים קעב ע"א)

אוצר החיים

אוצרות הזמנים במשנת רבנו"ק
מבוארים בשפה השווה לכל נפש

היינו השפעה בדרך של הארת פנים ורצון, וע"י סדר התקיעות ממשכים אותן לתוך המידות ולתוך הבריאה. נמצא א"כ, כי בראש השנה מסתלקים מידות ההנהגה מתוך המלכות שהיא הבריאה התחתונה, והם מאירים רק בדרך הכרח ולא ברצון והארת פנים. **רביה"ק מקאמארנא ז"ע** מפרש עניינים אלו בדרך העבודה. כי כדרך שענין זה נעשה בספירות העליונות, כך נעשה כך בספירות של האדם עצמו.

וכן מבואר בספר הקדוש 'היכל הברכה' (פר' ראה):
ודע, שאחר הנסירה שהוא בחינות הסתרה והסתלקות

החיות לברר הטוב ולהעלותן ולהסיר הרע ואדם בקטנות ותוהו ובהו וחושך בעצבות ועומד בנסיון לידע באמונה שאין שום מציאות דבר קטן וגדול בלתי הש"י וממשיך על עצמו אמונה שלימה ומדות טובות, אז נתעורר בו רוח טהרה ונסרין הדינים והוא בא לפני המלך ברוח נמוכה עד שמשג זיו וזוהר ואור וחיות אלהות. כי עיקר הנסירה דקדושה להעלות אח"כ מ"ג בהתעוררות גדול עד שיבוא לפני המלך לקבל אורו הגדול אחר שראוי לזה ועמד בכמה נסיונות והם נשאו בפירוד.

וביאור הדברים הוא, שלפעמים מסתלק ממנו הדעת ונופלת עליו תרדימה, ה'מוחין' שלו מסולקים לגמרי, ה'מידות' לא מאירים בקרבו, והוא מתעסק רק עם בחינת ה'מעשה' [הרומז על המלכות ועל נוק'], בעשייה פשוטה, באמונה פשוטה, בלי דעת, בלי אור, בלי מוחין ומידות. הוא מרגיש שלבו סתום לכל דבר שבקדושה, וניגש לקיים מצוות ה' בקבלת עול מלכות שמים בבחינת 'מעשה' בלבד, מתוך אמונה פשוטה שדבריו עושים רושם למעלה, בלי להבין איך ולמה.

כל זה הוא מצב של 'נסירה' בין המידות לבין המלכות, והוא אכן צריך באותה שעה לבנות את המלכות - דהיינו קומת העשייה הפשוטה - כמציאות בפני עצמה, לתת לחלק המעשה כבוד ויקר כמו שצריך לנהוג כבוד במלכות, לא לזלול במצבים אלו של חלישות הדעת והסתלקות המוחין כאשר נאחזים רק בפשטות בעשייה בעלמא, אלא לבנותה כמציאות וכקומה שלימה, להחשיב ולהאמין מאוד בכל פעולה ותנועה של קיום המצוות אף שאין לו מוחין ומידות. ואז מתעורר בקרבו רוח חדשה, ומתאחדים בחינת המעשה עם המידות ביחוד נפלא ועצום.

בספרי הקבלה והחסידות נזכר ענין התרדימה והנסירה בראש השנה.

ידוע שהקב"ה מנהיג עולמו על ידי הספירות שהם מידות ההנהגה שלפעמים נוטים לצד החסד ולפעמים לצד הדין ולפעמים לצד האמצע הממוזג מחסד ודין, ועל ידי מידות אלו הוא מנהיג ומשגיח ומאיר אל העולמות התחתונים הנקראים 'מלכות' לפי ששם הוא מלכותו יתברך בתחתונים, וכן נקראת 'נוקבא'.

והנה כל זמן שהקב"ה מנהיג עולמו מתוך הכרח, לא ניכר שם בחינת המלכות, כי המלך עם מלכותו

צריכים להיות נפרדים, שהרי אם הם מוכרחים לקבל מלכותו הרי זה עבדות ולא מלכות. ולאחר שהתחתונים נפרדים מהמלך והם חחרים ומתקרבים אליו מתוך בחירה ורצון ולא מתוך הכרח, אזי נבנית המלכות אל המלך. וכן אם המלך נפרד ממלכותו וחזר אליה מתוך בחירה ורצון ולא מתוך הכרח, אזי יש כאן הארת פנים ומלוכה.

וכל זה נעשה בראש השנה, שאז מסתלקין המוחין של מידות ההנהגה, ונעשה בהם בחינת דורמיטא, והיינו שנופל כביכול

תרדימה על המידות שעל ידם מנהיג הקב"ה את מידותיו [חגית נהיים]. כי המוחין [דהיינו הרצון הפנימי] מסתלקים מהם [כמו בשעת השינה שהמוחין מסתלקים מהאדם], ונחשב כאילו הקב"ה מסתיר פניו ואת רצונו מן הבריאה, בסוד 'משגיח מן החלונות', ומאיר במלכות רק מוחין הנקרא 'מוחין דאחור' דהיינו הנהגה בדרך הכרח כדי לקיים את העולם ללא רצון והארה פנימית בדרך בחירה.

ועל כן יש נסירה בין המלך למלכותו, והוא מנהיג עולמו באמצעות מידותיו במצב של 'אחור' כאילו מסתיר פניו מהם והופך עליהם עורף מתוך ריחוק. ובמצב כזה של ריחוק והסתר פנים, כשהעולמות מרגישים שהבורא ב"ה הסיר חלילה הנהגתו מהם, מתחילים הנבראים התחתונים לעורר את רצונו יתברך שיחפוך למלך עליהם, זה נעשה על ידי התקיעות שעולים למעלה ומעוררים כביכול את ה'מוחין דפנים' ואת הארת הפנים של מידות ההנהגה המאירים באנפני נהירין, בסוד השופר שנרמז בו 'עורו ישנים מתרדמתכם' שמעוררים את המוחין ואת הרצון שנפל בהם תרדימה, ומתוך כך מתעוררים 'מוחין דפנים',

קדיש שלאחר 'מזמור שיר ליום השבת' ו'ה' מלך' האם נאמר ע"י הש"ץ או יתום [ג]

שער הצדיקים [ז]

עמד ושתלם בכל דור (א)

קדיש של מזמור שיר ליום השבת הוא שייך ליתום, אבל נכון שיאמרנו השליח ציבור בשביל כל הנשמות הידועין לו.

(שולחן הטהור סימן קלב ס"ח)

בכל דור ודור שולח הקדוש ברוך הוא חכמיו וצדיקיו אשר רוח הקודש שורה עליהן

עיקר הששי: 'אני מאמין באמונה שלימה שכל דברי הנביאים אמת'. ובדברי הרמב"ם (פירוש המשניות מס' סנהדרין פרק חלק עיקר הששי): 'זהו, שידע אדם שזה מין אדם ימצא מהם בעלי טבעים ממדות מעולות מאוד, ושלימות גדולה, ונפשותיהן נכונה, עד שהן מקבלים צורת השכל, ואחר כך ידבק אותו שכל האנושי בשכל הפועל, ונאצל ממנו עליו אצילות נכבד, ואלה הם הנביאים, זהו היא הנבואה'.

ואלה הדברים פשוטים ואין בו צורך להאריך, וכל ישראל מאמינים בכל דברי נביאים, אבל יש בכלל זה מה שכתב החסיד בעל חובת הלבבות (שער התשובה פרק ו'), כי אל יפתוך לבך שאין לך בדור הזה נביאים המורין ומודיעין לבני אדם דרך ד', אבל תדע נאמנה שבכל דור ודור שולח הקדוש ברוך הוא חכמיו וצדיקיו, אשר רוח הקודש שורה עליהן, וכל דבריהם כנחלי אש, אם תדבק נפשך אצלם באמת ויודיעו לך איזה דרך ישכון אור להעלות נפשך מבור שחת, ותלקח מהם עצות טובות היאך ומה לעבוד את אלקי ישראל, והוא מצות עשה לידבק בתלמידי חכמים עיין שם היטב דבריו הקדושים והרמים.

(היכל הברכה בראשית דף לא ע"א)

לפי ערך הדור הקב"ה שולח חכמים עדיפים מנביאים

בניי ואחיי תראו, והוא העיקר, שתדבק נפשכם לאיזה צדיק הדור אמיתי, זהו העיקר מכל, וכבר הארכתי בזה לעיל ודי בזה, כי אין דור יתום חלילה, ולפי ערך הדור הקדוש ברוך הוא שולח חכמים עדיפים מנביאים, וזהו הוא העיקר מכל שלא תתפוש וד' יראה ללבב בודאי.

(היכל הברכה בראשית דף לג ע"א)

שופט שבימיך - השופט הוא לפי ימיך

'אין לך אלא שופט שבימיך' (מס' ראש השנה דף כה ע"ב), שכמו שאתה מתנהג בימיך אם בקדושה ודביקות באור אלקי יהיה לך שופט שדבוק באלקים אלקי ישראל. ואם לאו לאו, והכל נגזר משמים ואין לך לשנוא שום מנהיג וחכם שגם הוא צריך לעבודות רבות.

(עשירית האיפה על תורת כהנים דף קנב ע"א)

לפי ערך מקומו הוא צדיק

כי בכל מקום יש איזה צדיק, לפי ערך רשעת הרשעים שבמקומו הוא צדיק, ונידונין הרשעים על שלא אחזו בדרך הטוב של הצדיק שמכירין אותו, כמו שאמרה הצרפית לאליהו 'באת אלי להזכיר עוני' (מ"א יז, יח), כי לפי ערך שלך אני מרשעת וכן בכל מקום, אבל לא ידונו רשעים גמורים שבפראג ופעסט והמבורג על שלא אחזו בדרך של מן אלקי הריב"ש בחסידות מופלא, אבל ידונו למה חיללו שבת בפרהסיא וכפרו בעיקר, ימח שמם וזכרם.

(נוצר חסד פ"ג מט"ו)

אבל, וזולתו, ואמרו כל שאין לו אב ואם. אז הלך השמש לחצר שלפני שני בתי כנסיות, ודפק בדלתותיהם להודיע שעתה זמן תפילת המנחה, כי סדר קבלת שבת הנ"ל לא קבלו זקני פרנקפורט למנהג הקהילה, רק יחידים נהגו לאמרו וכו', וזאת הסיבה שבבית הכנסת החדש לא אמרו סדר קבלת שבת, כי היחידים שרצו לאמרו הלכו לבית הכנסת הישן לפני זמן תפילה ואמרוהו שם וכו', התפללו עם קהל מנחה בבי' בהכ"נ וכו', ואחר תפילת מנחה בבית הכנסת החדש הלך שמש שבו לבית הכנסת הישן, וכשמעו שאומר החזן שם ברכו, הודיע לחזן ליהכ"נ החדש, ואז אומר גם הוא ברכו עכ"ל.

ולפי זה הקדיש לאחר 'מזמור שיר ליום השבת' הוא מנהג אשכנז, וכפי שנוהגים באשכנז לומר 'קדיש יתום' אחר כל פסוקים ומזמורים הנאמרים בציבור, ואינו מיוסד כלל על דברי האר"ז"ל.

מנהג המקובלים - הקדיש שלפני ערבית בליל שבת אינו על מזמור שיר ליום השבת

והנה מנהג בני עדות המזרח שבימות החול לפני תפילת ערבית אומרים פסוקי 'ה' צבאות עימנו' וצ"ע קדיש וברכו (עיין שער הכוונות דרושי תפילת ערבית דרוש א), אבל בני אשכנז אינם נוהגים כלל באמירת קדיש זה אלא מתחילים תפילת ערבית באמירת ברכו.

אכן לענין ליל שבת כתב בשער הכוונות (דרושי תוספת שבת דרוש ג) "הנה אחר שעשית כל הסדר הנזכר [קבלת שבת בשדה והקפות והזלוקת נרות שבת] תלך לבית הכנסת, ובעוד שהעם אומרים 'מזמור שיר ליום השבת', אז קודם שיאמרו הקדיש שקודם ערבית, אז תכוין בתוספת שבת יותר מעולה" עיין שם.

והנה מלשון זה משמע שחצי קדיש שקודם ערבית נתקן על מזמור שיר ליום השבת, אמנם צריך ביאור, שהרי עפ"י דעת האר"ז"ל צריך לומר סדר קבלת שבת בשדה, ואם כן קדיש זה אינו עולה על מזמור שיר ליום השבת.

ונראה שקדיש שקודם ערבית לא נתקן על מזמור שיר ליום השבת, אלא כיון שחלק מהקהל אומרים בבית הכנסת מזמור שיר ליום השבת [אותם שלא יצאו לאמרו בשדה], אזי באותה שעה יש לאדם להכין עצמו לקבל תוספת שבת בעת אמירת חצי קדיש וברכו קודם תפילת ערבית [כמבואר שם הכוונות על זה].

וראיה לדבר ממה שכתב בכף החיים (סימן רס ס"ק כז) "מנהגן של ישראל מתקנת הקדמונים ז"ל לקרות בכל ערב שבת שיר השירים וכו', ומנהג חסידים בית אל יכב"ץ שבעיר קודשנו ירושלים ת"ו (חסידים בית אל יכב"ץ ההולכים על פי דברי האר"ז"ל, כף החיים סימן ח סק"ג ועוד) לקרות אותו בין מנחה לערבית אחר שעושים קבלת שבת, דהיינו לאחר שאומרים 'מזמור שיר ליום השבת' וה' מלך גאות לבש, ואחר שיר השירים אומרים קדיש, ואחר כך אומרים קדיש של ערבית וברכו עכ"ל.

הרי שהיו אומרים מזמור שיר ליום השבת ללא קדיש, שיר השירים וקדיש, ותוזרים ואומרים קדיש לפני תפילת ערבית, וכיון שכל הקהל נהגו שם כמנהג האר"ז"ל לא היו אומרים 'מזמור שיר ליום השבת' בסמיכות לקדיש וברכו של תפילת ערבית, כיון שעל פי האר"ז"ל הקדיש לפני תפילת ערבית לא נתקן על 'מזמור שיר ליום השבת'.

מתוך הספר "אוצר הקדיש" שיופיע אי"ה בקרוב

בשני המאמרים הקודמים נתבאר בהרחבה מנהג חלק מצדיקי הדורות שהש"ץ אומר קדיש שלאחר מזמור שיר ליום השבת ולא היתומים.

והנה כידוע מנהג קהילות החסידים לומר קדיש היא שלמא לאחר מזמור שיר ליום השבת, וראיתי מי שהקשה על כך, הלא בסידורי האר"ז מובא לומר חצי קדיש. עוד צריך ביאור, מדוע בקהילות החסידים אומרים חצי קדיש לפני תפילת ערבית רק בימות החול ולא בליל שבת.

וליישב שתי התמיהות ראיתי מי שכתב שמה שהנהיגו חלק מצדיקי הדורות שהש"ץ אומר קדיש אחרי מזמור שיר ליום השבת הרי זה במקום חצי קדיש שאומרים בימות החול לפני ערבית.

אמנם לעניות דעתי אין זה מדויק, ולצורך הבנת הענין כראוי יש להקדים את השתלשלות הדברים עד כמה שיריד כהה מגעת.

מנהג אשכנז - לאחר מזמור שיר ליום השבת אומרים קדיש יהא שלמא

הנה בזמן רבותינו הראשונים לא מצינו מנהג אמירת מזמורי קבלת שבת ואכהמ"ל בזה, אלא תפילת ליל שבת היתה מתחילה באמירת 'ברכו'.

אמנם האר"ז"ל הנהיג לצאת לקראת קבלת השבת לשדה ולומר שם מזמור 'הבו לה' בני אלים' וכן 'מזמור שיר ליום השבת', וכפי שכתב בשער הכוונות (דרושי קבלת שבת דרוש א; וכן הוא בפרי עץ חיים שער השבת פ"ו) "הצא לשדה ותאמר 'בואו ונצא לקראת שבת מלכתא לחלק תפוחין קדישין' וכו', ואח"כ תאמר 'מזמור שיר ליום השבת' וכו' כולו, ואח"כ תאמר 'ה' מלך גאות לבש' כו' עד 'לאורך ימים', ואז תפתח עיניך ותבא לביתך" עכ"ל.

נמצא שאומרים מזמור שיר ליום השבת בשדה [ללא קדיש אחר המזמור כיון שהוא נאמר ביחידות], וכל אחד חוזר לביתו [לעריכת הקפות סביב השולחן בבית ואמירת ד' פרקים ראשונים מתיקוני שבת], ורק לאחר מכן הולכים לבית הכנסת לתפילת ערבית.

במדינות אשכנז ופולין נתפשט מנהג אמירת סדר 'קבלת שבת' בבית הכנסת ברוב עם (ראה יוסף אומץ סימן תקפח), וכן הוסיפו לומר אחריו קדיש, 'שכשהציבור אומרים פסוקים או משנה צריך לומר קדיש אחריהם' (עיין מג"א סימן נד סק"ג).

וכן כתב בספר מנהגי ק"ק פיורדא (נדפס בשנת ה'תקכז) "מזמור שיר ליום השבת' ה' מלך גאות לבש', ואומרים עליו 'קדיש יתום' עכ"ל.

וסדר קבלת שבת אין לו שייכות לתפילת ערבית, וכפי שכתב מקהילות אשכנז היו אומרים סדר קבלת שבת בעוד היום גדול ומפסיקים לפני תפילת ערבית, כמובא בספר דברי קהלות - מנהגי פרנקפורט (נתחבר בשנת ה'תקע"ח; עמ' 62-60) "בערב הלכו אנשים לבית הכנסת הישן להתפלל מנחה וכו', ואחר כך אומר 'לכו נרננה' ומזמור כ"ט [-הבו לה' בני אלים], ואחר כך אחד מחזני הקהלה העובר לפני התיבה בערבית מגן על המגדל שקוראים שם בתורה - בלי טלית, להורות שאין זה מעיקר התפילה - ילכה דודי' וכו', אח"כ 'מזמור שיר ליום השבת' עד 'לאורך ימים', ויארציט של שבת אומר קדיש יתום, לפי שנאמר בעבור שבת, ואם אין יארציט של שבת אומר יארציט של ערב שבת, ואם גם זה אינו, אומר

אוד שבעת הימים

אמ"ק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בתורתו של הבעש"ט הקדוש

בעש"ט עה"ת פר' בראשית

אות קכג

לראות את השי"ת גם בתוך הדבר המנגד אליו

קכג. כתב רמ"א באורח חיים (סימן א') שזייתי ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז, ה') זה כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים וכו', אך יש להבין דהוי ליה למימר, לפני תמיד, מה שאין כן לנגדי משמע שהוא נגדיות, כמו שאמרנו הז"ל (יבמות ס"ג א) זכה עזר לא זכה כנגדו וכו', וא"כ למה נאמר 'לנגדי' היינו בדברים שהם מתנגדים לי. הגם דשמעתי לתרץ שיחזיק האדם את עצמו איך שהוא רחוק מה' יתברך, וזהו שאמרנו שזייתי ה' לנגדי שאני רואה תמיד איך שאני רחוק מה' יתברך, ודברי פי חכם חן.

ולי נראה לתרץ באופן אחר לפי מה שקבלתי מרבותי וחבירי איך יתנהג במדת רחמים עם כל אדם ללמד זכות עליהם, וגם שרואה באיזה אדם שום דבר מכושר יתן לב שגם שם שורה שמו יתברך דלית אתר פנוי מיניה, ועל כרחק שהוא לטובתו, כדי להראות לו שיש בו גם כן שמוץ מנחה, ויתן לב לשונו, וכאשר זכרתי בקונטרס אחרון בשם מוהר"ן מהרודונקא. כגון שבא לו שום ביטול על ידי שום אדם בתורה או בתפילה,

יתן לב שהוא לטובתו, או שלא היה מתפלל ולומד כראוי זה בא לעורר אותו ולתקנו, או שיכוון כוונה אחרת וכיוצא בו, שיקבל טובה ותועלת מהדבר הזה, ואז ימצא שבאמת הוא טובתו, וזהו שכתוב שזייתי ה' לנגדי תמיד, שרואה את השי"ת גם בתוך הדבר המנגד אליו, ומתוך הניגוד הוא רואה את הכרח האלוקי המורה לו מה לתקן: (תולדות יעקב יוסף פרשת חיי דף כ"ב ע"א)

אות קכה

הרואה חסרון חבירו הרי זה במסתכל במראה שרואה את עצמו

קכה. שמעתי בשם מורי זלה"ה ביאור משנה (אבות ד', א') איזה חכם הלומד מכל אדם על פי משל, המסתכל במראה יודע חסרונו וכו' כך ברואה חסרון זולתו יודע שיש בו שמוץ מנחה וכו', כי האדם העומד לנגדו הוא כמו מראה, ודברי פי חכם חן, וזהו מאמרם ז"ל שהחכם לומד מכל אדם, כלומר, גם מאדם שאינו מתנהג טוב, כי יכול לראות בכל דבר איך להתחזק בעבודת ה', גם כשרואה חסרון אצל אחרים: (תולדות יעקב יוסף פקודי דף ע"ז סוף ע"ד)

אות קכו

כל חסרון שרואה זה מחמת נגעי עצמו קכו. שנינו (נגעים ב', ה') כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ופירש הבעל שם טוב הקדוש, כל הנגעים שאדם רואה חוץ, כלומר, החסרונות שרואה אצל אנשים הנמצאים מחוצה לו, זה נמשך 'מנגעי עצמו', מאחר שיש לו חסרון זה, כי באם לאו לא היה מבחין בחסרון זה, כמאמר רבותינו ז"ל (קידושין ע' א) כל הפוסל במומו פוסל: (דברי שלום פרשת קרח דף נ"ו ע"ב)

כעין זה מובא מהבעש"ט שהמציאות של טוב ורע, הכל נשפט על פי דעת האדם, וגם למעלה, הכל תלוי בדעת האדם, כמאמר הידוע על 'ה' צילך', כמובא בספה"ק קדושת לוי (פרשת נשא) ז"ל: הכלל הוא כך, דהנה הבעל שם טוב היה מוכיח תמיד את העולם בזה הפסוק (תהלים קכא, ה) ה' צלך, דהיינו כמו שהצל עושה מה שאדם עושה, כך הבורא ברוך הוא כביכול עושה מה שאדם עושה.

וכתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' ויקרא) בזה"ל: ובזה יובן דע מה למעלה ממך, אי אכזריות או רחמים זה נמשך 'ממך', אי קיימא בנהירו דאנפין גורם כך למעלה (זוה"ק תצוה קפד:), והוא הדין בעצבות או אכזריות או רחמים גורם כך למעלה. עכד"ק.

אוצרות פרקי אבות

מאוצר כתבי רביה"ק רבית קאמארנא ז"ע

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד ככולם וכו' (פ"ה מ"ג).

ענין נסיונות[1]ת אברהם, שנפל ממדיגתו במצרים, וכיוצא ביד שמאל יצר הרע בדינים, ועל ידי אמונתו וצדקתו נתחזק בגבורה תקיף על יצר הרע, ולא דחה אותו, אלא המתיק אותו והחזירו לימין, לאור גמור, לתכלית הטוב, מלאך קדוש סמייע לעבודה ולחזוונתא דשמעתתא, כמו שעשה משה רבינו שלא דחה הרע אלא החזיר כל מה שביכולת האדם וכו'.

והן הן נסיונות[1]ת הצדיקים, להחזיר השמאל לימין, להעלות היצר, גבורות, שנפלו בקליפות, ונעשה שד, לנסות אותו להשיב לשורשו גבורות קדושות כולו טוב, ויהיה מלאך קדוש, וכל זה על ידי כפיות יצרם מן מדות רעות ואהבות, להחזירם לעבודת הקדושה, 'אהבה בתענוגים' (שיר השירים ז, ז) בכל מדות טובות, והן הן נסיונות[1]ת אברהם, ובעקידה היה הגמר של כל עשר נסיונות[1]ת שלו, שהחזיר כל עשר ספירות דגה לצלם קדוש, אלהים קדושים בכל מיני קדושות, ונגמר בעקידה, שכלל השמאל בימין, שהגבורות נתרוממו אל שורשן, שהם בשורש השרשים כלם חסדים טובים ומאירים.

(זוהר ח' ח"ד דף קמה ע"ב)

נוח לבעוס ונוח לרצות יצא שכרו בהפסדו וכו' נוח לבעוס וקשה לרצות רשע (פ"ה מ"א). איתא (שער היחודים פ"ה). בענין הכעס, מורי זה"ה

של הכעס שיש באדם כך חסור לו לתקן ולהחזיק בחזרה נפשו הטהורה כמקדם, לכן צריך כל בר ישראל המכונה בשם יהודי לזכור הרבה בכל עת שלא לבעוס אפילו על דבר מצוה.

(זקן ביתו פ"ב מ"א אופן א)

בן הא הא אומר לפום צערא אנרא (פ"ה מכ"ג). ואמר לי הגאון הקדוש מוה"ר אברהם דוד מבוטשאטש בילדותי, בני, אומר לך דרך השם, כתיב (ישעיה מט, ט) 'לאמר לאסורים צאו', ודרשינן (תנא דבי אליהו פכ"ז) 'לאסורים' אלו תלמידי חכמים שאוסרין עצמן למקרא ולמשנה ולהגדה. מאי היה סברא שתלמידי חכמים לא יצאו מן הגלות. אלא תלמיד חכם בילדותו [כש]אוסר עצמו לתורה, היצר מקטרג מאוד לבטל[1]ן מדברי תורה, והתורה עליו לעול קשה כמות, והוא יושב ושונה וממית עצמו על דברי תורה להגות בגמרא ופוסקים, ומצפה שיזכה ללמוד לשמה בנעם זיו השכינה. והן הן סגופים גדולים יותר מכל הסגופים שבעולם, ללמוד תורה יומם ולילה, ו'לפום צערא כך הוא השכר'. ושלמה אמר 'אף חכמתי, חכמתי שלמדתי באף ובטורח וביגיעות עמדה ליי' (קהלת ב, ט) בעת דוחקי (עיין קהלת רבה ב, יב).

וכל זה הצער כל זמן שנפשו גולה בגלות המר של יצר הרע, אבל כשיזכה לבחינות 'קרבא אל נפשי גאלה' (תהלים סט, יט) בפרטיות, וכן לעתיד בכללות כל העולם כשיתגלה נועם ואור עריבות מתיקות ידידות התורה, אז תלמידי חכמים יוצאין מן המאסר והגלות. עכד"ק ודפח"ח מתוק נפש.

(נוצר חסד פ"ג מ"ה)

שבחי המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א מתוך אוצר ספרי רביה"ק מקאמארנא זיע"ע

שלישית נסתלק בעת הלכו אנה ואנה בדביקות נפלאה בחדר שלו, ואמר 'בהאי רצון אסתלק משה' (זה"ק ח"ב דף סח ע"ב), כי לערך שני שנים קודם פטירתו, היו צריכין לשמור אותו שלא ייצא נשמתו מרוב דביקות בוראו, כי היה דרכו לילך אנה ואנה, עד שפניו היו בוערות כמראה הפיידים. ופעם אחת אמר **הגאון הקדוש מורנו הרב רבי יוסף מז'מיגראד** תלמידו אל **אחיו הצדיק מורי וחמי מורנו הרב רבי אברהם מרדכי [מפינטשוב]**, ראה אחי, היאך עקביים של רבינו הקדוש עומדין בגן עדן העליון, והיה צריך שמירה יתירה. והיה דרכו לאכול סעודה שלישית בחדרו מיוחד עם איזה מבניו, ואחר כך היה הולך לבית מדרשו לומר תורה ושירות עד שגמר הסעודה שם, ובעת הזאת לא היה שום אדם שם, והיה רץ בחדרו אנה ואנה, ואמר 'בהאי רצון אסתלק משה', עד שראתה בתו הצדיקת, ורצתה ואמרה לאחיה **הצדיק רבי יצחק [מראדויל] ז"ל**, ורץ לחדרו, ותפסו לבלבל אותו ולהורידו, ונפל על שכמו, ואמר 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד' (דברים ו, ד), ויצתה נשמתו הקדוש. רבי יוסף בנו היה למעלה עד יום ראשון לבוקר, ובעת שהיה עומד לפני הבית דין שלמעלה, שמע כרוז שילכו הצדיקים לקבל פני **הרב רבי מיכל מזלאטשוב** שבא לכאן, והלכו, ובתוכם הלך **מרן הקדוש נר ישראל רוח אפיו הרב ישראל בן אליעזר [בעל שם טוב]** רבו, וראה אותו עומד לפני הבית דין, ואמר לו, יוסף בני, מה לך בכאן, וסיפר לו כל הענין, והלך **מרן [הבעל שם טוב]** לפני הבית דין, ואמר להם, מה לכם עם רבי יוסף חביבי, שאתם אומרים שאין תפלתו זכה, **אני אומר לו שיתפלל בכאן תפלת שחורית, ואתם תראו האיך תפלתו הוא בלב שלם ואמת, וקרא אותו ואמר לו, התפלל בני בכאן לפני יוצר כל, ויושיע לך, והתחיל להתפלל, ומתוך גדול כוונת התפלה התחיל למטה הגוף להזיע, ובתפלה זאת העלה כל התפלות, להיותן כולם מאירים ובהירים, ואיתער ונתרפא מחליו, ובאה אליו אמו ואחיותיו, ואמר אליהם, למה אין אתם מפשיטים הקישוטים מעליכם, הרי אבינו נסתלק.**

(נתיב מצותיך נתיב האמונה שביל ג אות כה)

שמעתי כיוצא בו מאמרו"ר הרב אלקי הקדוש זלה"ה בשם הרב הקדוש רבי יוסל"ע [מיאמפלי] בהרב איש אלקי רבינו רבי מיכל זלה"ה מגיד מזלאטשוב, שפעם אחת היה מוטל על ערש דוי, והיה ישן אז לערך שני ימים רצופים, וראה בחלומו שמכריעין אותו בבית דין שלמעלה, ותיכף ומיד היו מודיעין הנשמות לאביו רבינו רבי מיכל"ע זלה"ה שבנו רבי יוסל"ע אינו במעמד טוב לפני בית דין שלמעלה, ומיד היה מייחד ומכוין כוונת ושמות ויחודים עד שהיה לו עליות נשמה, ועלה בנשמתו לפני בית דין שלמעלה, וראה שבנו רבי יוסל"ע עומד שם והכרעתו אינו בטוב כל כך, וטען לפני בית דין שלמעלה אבקש מכם שתבחון אותו באיזה תפלה מתפלת היום או שחרית או מוסף או מנחה ומעריב ותראו עד היכן תפלתו היא זכאי לפני יוצר בראשית, ומיד הסכימו בית דין שלמעלה, והיה מתפלל שם מוסף, ואחר התפלה בחנו תפלתו, ולא נשאר מכל התפלה אלא אות ה' בשלימות גדול, ומכח ה' זו ניצול, ונתרפא תיכף ומיד.

(זקן ביתו פ"ב מ"א)

יכול להראות סכין כשר, ואתה רוצה עתה להיות שוחט, והשיב לו שאינו רוצה עוד. וזה המעשה שמעתי **ממורי חמי ז"ל**, שכל הסיפורים שלו, שמע מרבו **רבינו יחיאל מזלאטשוב תלמיד מרן אלקי**, וכל דבריהם אמיתיים כדברי אלקים אמת.

(מעשה השם)

בכיות מרן הבעש"ט על הדורות שלפני ביאת המשיח

שמעתי **ממורי וחמי**, שהיה תלמיד מובהק מרבינו הקדוש והצדיק מוהר"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב, שפעם אחת נסע **מרן אלוהי קודש הקדשים אור שבעת הימים רבינו ישראל בעש"ט**, על הדרך, והלך אל היער להתפלל מנחה, וראו התלמידים שמכה ראשו באילן מאוד, וצועק ובוכה בכיה רבה, והמה ראו כן תמהו, ושאלו פה קדוש מה זה ועל מה זה, והשיב, שצפה ברוח הקודש, על הדורות שיהיו סמוכין למשיח, וראה שיהיו רביים כארבה לרוב, רביים יאק מאק, והם הם יעכבו את הגאולה, מלשלח האם מעל הבנים בכלליות.

(היכל הברכה שמות דף שיח ע"א, אוצר החיים דברים דף קלד ע"ב)

מעין הבעל שם טוב

סיפר לי **מורי חמי**, מה שסיפר לו **רבינו אור שבעת הימים מו"ר ר' יחיאל מיכל [מזלאטשוב] תלמיד מרן**, שפעם הלך הוא ושני תלמידים, עם מרן בשדה, והגיע שעת המנחה ואמרו לו, אין לנו מים לנטילת הידים לצורך התפילה, ולקח מרן המטה והכה בארץ, ונבקע שם מעיין אחד ונטלו ידיהם והתפללו. והוא נובע עד היום סמוך לעיר מעזיבוש, ועד היום קוראים אותו הערלים, 'בעל שמיסקי קערניצע' ומסוגל המים, למי שיש לו קדחת שלישית, נירפא מיד. וכן עשה **[מרן הבעל שם טוב]** כמה דברים נפלאים, לא נראה ולא נשמע מימות תנאים, רבי שמעון בן יוחאי, ורבי חנינא בן דוסא וחבריו, וכל זה על ידי דביקותו בכל רגע באלהיו, וכל זה הוא חלק קטן, כטפה לכל המעשה הגדול שעשה מרן לעיני כל ישראל, בלי שום שם.

(נוצר חסד פ"ו אהבה אות ח)

סדר הסתלקותו

אירע לבן הקדוש של הרב **מורנו הרב רבי מיכל מזלאטשוב**, ושמו הרב הצדיק **מורנו הרב רבי יוסף מיאמפלא**, פעם אחת אינגיד ואיתנח ועלה למעלה וטבלו אותו בנהר דינו, והמעשה ארוך ונפלא, ופעם אחת חלה ונטה למות, ואינגיד ואיתנח, והוא היה דרכו להתפלל מאד בכוונה, ובפרט תפלת ערבית, והיה מקפיד על מי שאינו מתפלל מעריב בכוונה עצומה, וכך אמר עליו אביו הקדוש, יוסף בני יכול להתפלל, ובעת חליו ראה ששוקלן כל זכיותיו, **והביא כל התפלות שהתפלל מקטנותו ועד אותה השעה, לא נעדר אחת מהם, וראה שבא מלאך אחד נורא, ואמר מה זה אלו התפלות, ונפח בם, וברוח שפתיו נתפזרו, ולא נשאר אלא ה"א אחת מאירה באור צח**, והוא היה עומד לפני הבית דין של מעלה, ידי מרתתין.

ובאותו היום מת אביו הקדוש. כי פתאום בסעודה

הרחבת הדעת בעניני עולם הזה

כי באמת צדיק גמור שנתנסה בהרבה ירידות ויסורין, באלף פעמים טעם מיתה, ועמד בכלום תקיף בהאי עלמא, בלב שמח, לא הרגיש כלל בשום יסורין ודלות ועניות, מרוב אור זיו השכינה, שמאיר עליו טעם עולם הבא בעולם הזה, והיה תמיד פניו מאירין ושמחין מחדוותא דשמעתא ומהתפלה ותפילין, אזי כשכבר נזדכך בזיכרון רב וקדוש, מנהיג עצמו בהרחבה, להרחיב דעתו שלא יקטרע עליו היצר, כי הדביקות והחיות אלהות ולב שמח מתפלה ותפילין, הוא ממש חיים לקדושה, ומות לסטרא אחרא, וכדי שלא יקטרע עליו להפילו חלילה, ריך כמה פעמים להרחיב דעתו בעניני עולם הזה, שלא יתגבר עליו הפכו. וכן התנהג **רבינו הקדוש מוהר"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב**, שהיו מלבושי מלבושי מלכות, והכנסת סעודתו בכל יום כסעודת המלך, ולא נהנה [ממנה] אלא אות עיניו. ואמר עליו **רבינו הקדוש מוהר"ר אלימלך**, כשהוא לובש המלבוש לתפלה, ומחבר הקרסים של לבושו, ממשך שפע למעלה, לשמונים אלף כיתות מלאכים, והוא חיותם. והיה צריך שמירה בכל עת, שלא יצא נפשו מגודל אור הדביקות. ופעם אחד, שאל אותו פרומיר נער, מפני מה הוא מתנהג כל כך בהרחבה, והשיב לו (בהפשטות) [בפשטות], שצריך להרחיב דעתו לעבודת השם יתברך.

(הקדמת נתיב מצותיך אות כא - כב)

תורתו תורת אמת

ואמר **הקדוש הרב מוהר"ר מיכל מזלאטשוב** לתלמידיו, [על איזה איש, לאמר]: הראיתם את זה [האיש, הוא] לא יזכה לעולם להורות כהלכה, אלא להפוך דברי אלקים חיים, ויאמר על אסור מותר, ועל מותר אסור. [והוא מטעם] על שלומד תורה כדואג, משהפך ולחזק, וכך הוה.

וכשבא אצלו **הגאון בעל [מחבר ספר] פרי מגדים**, כיבד אותו ביותר, ואמר לו, שהכרזו ברקיע, שיזכה לקבוע הלכה כמות, על שלומד תורה בטהרה שלם אל עולם.

(הקדמת עצי עדן)

שימוש צדיקים

תדע בני, ששמשתי צדיקים בעלי מופת, בעלי רוח הקודש, בעלי גילוי אורות ועולמות עליונים, שצפו במרכבה כמו רבי עקיבא וחבריו, **תלמידי אדונינו אלימלך הקדוש, אור מופלא, אדמו"ר תלמידי רבינו יחיאל [מיכל מזלאטשוב] תלמודי מרן הריב"ש.**

(זהר חי ח"ב דף תמ"ט ע"ב)

הלכות שחיטה

פעם אחת בא אל **מרן איש אחד**, שואל ממנו אם ילמוד הלכות שחיטה להיות שו"ב, ואמר לו [מרן], בני בוא ואראך דבר, והלך עמו החוצה, ואמר לו, הבט נא על הגג, ונשא האיש את עיניו, וירא איש אחד עומד אצל ארובת העשן, וסכיננו בידו ומשחזי אותו, ונבהל מאוד האיש. ואמר לו [מרן], בני, זה היה שו"ב לפני כמה מאות שנים, והיה שוחט בסכין פגום בלי הרגשה, ועדיין לא נתקן, ואחר כך פסקו לו שיבוא אלי, ויראה לפני סכין כשר, וזה שלוש שנים שעומד על גגי, ואינו